Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta
Mmv@eduskunta.fi
Aika: perjantai 27.2.2020 klo 10.00

Asia: E 61/2019 vp Valtioneuvoston selvitys:
EU:n komission tiedonanto vihreän kehityksen ohjelmasta (Green deal) 11.12.2019

MTK kiittää mahdollisuudesta lausua valiokunnalle EU:n komission vihreän kehityksen ohjelmasta seuraavaa:

Euroopan vihreän kehityksen ohjelma eli Green deal on Euroopan uusi kestävä kasvustrategia. Ursula von der Leyenin komissio julkaisi Green deal -tiedonannon joulukuussa 2019 tavoitteena tehdä EU:sta vauras yhteiskunta, jonka talous on moderni, resurssitehokas ja kilpailukykyinen. Green deal -ohjelman avulla Euroopasta tehdään ensimmäinen ilmastoneutraali maanosa vuoteen 2050 mennessä. Ohjelmassa on maa- ja metsätaloudelle merkittäviä aloitteita kuten ilmastolaki ja ilmastoneutraali EU 2050, biodiversiteettistrategia, kiertotaloussuunnitelma, pellolta pöytään -strategia sekä myrkyttömään ympäristöön tähtäävä nollapäästötavoite, joka kattaa mm vesiensuojelun. Keskeiset aloitteet ovat aikataulutettu jo vuodeksi 2020. Kuten Valtioneuvoston kanslian muistiossa esitetään, komission pyrkimys rakentaa vihreän kehityksen ohjelman kautta EU:sta oikeudenmukainen ja hyvinvoiva yhteiskunta vastaa hyvin Suomen hallituksen ja hallitusohjelman tavoiteasetantaa.

Tämä MTK:n lausunto keskittyy edellä mainittuihin aloitteisiin sekä painottaa ohjelman suurena puutteena metsätalouden ja maankäytön kokonaisvaltaisen näkemyksen uupumista. MTK korostaa, että Suomen hallituksen linjaus ”Suomi pyrkii maailman ensimmäiseksi fossiilivapaaksi hyvinvointiyhteiskunnaksi” velvoittaa maanomistusoikeuksien huomioimista oikeusvaltion edellyttämällä tasolla ja VNK:n selvityksen sanoin ”sosiaalisen oikeudenmukaisuuden on poikkileikattava ilmastotyötä”. MTK yhtyy vahvasti Suomen kantaan siinä, että kestävän eurooppalaisen biotalouden olisi oltava yksi keskeinen osatekijä vihreän kehityksen ohjelman toteuttamisessa.

MTK:n päähuomiot:

- Kokonaisuudessaan Green deal -hanke on erittäin kunnianhimoinen ja valtavan laaja politiikkalohkoja poikkileikkaava aloite, joka johtaa EU-tasolla ennennäkemättömän laajaan lainsäädännön kokonaisuudistukseen. Ohjelma on keskeinen komission vastausta globaalin kestävän kehityksen toimintaohjelman Agenda2030 toteuttamiseksi, jossa tulee olla ympäristöllinen, taloudellinen ja sosiaalinen tasapaino.

- Green deal -ohjelman tavoitteet osuvat ajan haasteisiin, joita ovat ilmastonmuutoksen ja luonnon monimuotoisuuden kadon torjunta, ruoka- ja energiaturva, kiertotalouden läpimurto. Talouden, työpaikkojen ja kestävän kehityksen yhteen sovittaminen vaatii käytännön tuntemusta ja vahvaa tiedeperustaa. Maa- ja metsätaloudella on keskeinen rooli ohjelman avaintavoitteiden saavuttamiseksi.

- Suomalainen maa- ja metsätalous on jo pitkään tuottaneet ruuan, kuidun ja energian lisäksi runsaasti ilmasto-, biodiversiteetti- ja ympäristöhyötyjä sekä ekosysteemipalveluja. Näille asioille on kysyntää EU:n uudessa kestävässä kasvustrategiassa. Tavoitteena on päästä koko EU:ssa nollapäästöihin 2050 mennessä ja uudistaa kaikki lainsäädäntö kestäväksi. Ennen uusien päästökauppaa, taakanjakoa sekä maankäyttöä, maankäytön muutosta ja metsätaloutta (LULUCF) koskevien lainsäädäntöehdotuksien antamista kesällä 2021 tulisi laatia maankäyttöä koskeva kokonaisnäkemys.

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
PL 510 (Simonkatu 6) • 00101 Helsinki
Puhelin 020 4131 • Faksi 020 413 2403
Y-tunnus 0215194-5 • www.mtk.fi

Central Union of Agricultural Producers and Forest Owners (MTK)
PO Box 510 (Simonkatu 6) • FI-00101 Helsinki
Telephone +358 20 4131 • Fax +358 20 413 2403
Business code 0215194-5 • www.mtk.fi

- Green dealiin tulee sisällyttää nykyistä vahvemmin biotalous ja sen tuomat positiiviset vaikutukset ilmastonmuutokseen substituutiovaikutuksen ja fossiilisten raaka-aineiden korvaamisen kautta. Maaperän kasvillisuuden rooli hiilensitojana on tunnistettava nykyistä paremmin. Green dealin on luotava politiikkaa, joka tukee uudistuvaa kasvien kasvua myös 2050 jälkeen, jotta ilmastoneutraalisuus jatkuu vuosisadan toisella puoliskolla Pariisin ilmastosopimuksen mukaisesti. Kestävä metsätalous on tässä avainroolissa eikä sitä voida poissulkea kuten nykyisessä esityksessä on tehty.

Mahdollisuudet:

- Ohjelman toimeenpano on onnistuessaan mahdollisuus maa- ja metsätaloudelle tuoda esiin omaa rooliaan. Ruuan tarve kasvaa globaalisti joka vuosi väestömäärän kasvaessa. Suomi on edelläkävijä maatalouden vastuullisuudessa ja direktiivien toimeenpanossa. Metsätaloutemme voi olla esimerkkinä, miten puuta tuotetaan ilmasto- ja ympäristökestävällä tavalla eli hiilensidontaa ylläpitäen ja luonnon monimuotoisuutta turvaten ja edistäen.
- Ohjelma tarjoaa mahdollisuuden panostaa EU-lainsäädännön noudattamiseen ja tasapuoliseen toimeenpanoon kaikissa jäsenmaissa. Tämä koskee mm vesiensuojelutoimenpiteitä, eläinten terveyttä ja hyvinvointia sekä antibioottien käytön vähentämistä, jossa Suomi on toiminut eturintamassa ja muiden jäsenmaiden tulisi seurata perässä. Samoin luonnon monimuotoisuuden edistämisessä Suomella on suunnitelmallisuutta, joka tulisi olla käytäntö myös muissa jäsenmaissa. Näitä ovat Natura-alueiden hoito- ja käyttösuunnitelmat; IUCN:n kriteeristön mukaiset lajien ja luontotyyppien uhanalaisuusarvioinnit; kansallinen vapaaehtoisuuteen perustuva toimintaohjelma suojelualueiden lisäämiseksi (vrt. Suomen METSO); kansallinen, vapaaehtoisuuteen perustuva toimintaohjelma ennallistamiseksi (vrt. Suomen uusi HELMI-ohjelma).

Haasteet:

- Ilmastotavoitteiden tiukentuminen muuttaa laajasti koko EU-lainsäädäntöä.
- Kokonaisvaltainen maankäytön strategia puuttuu, ja se tulisi laatia ennen ohjelman edellyttämää lainsäädäntöä ja maanomistajuutta kunnioittaen.
- Ohjelma ei tunnista monitavoitteista ja monimuotoista metsätaloutta. Metsät ja metsätalous tarvitsevat oman politiikkakokonaisuuden, jolle on löydettävä koti EU-instituutioissa.
- EU:n ilmastopolitiikka on katsottava laaja-alaisesti. On korostettava paikallisia eri luonnonoloissa toimivia ratkaisuja. Suomen erityispiirteet metsäisenä ja pohjoisena maatalousmaana on huomioitava, mukaan lukien mittavat suoalueet, suometsät ja turvepellot.
- Maatalousuudistuksen ja pellolta pöytään -strategian ristiriita: CAP:n yhteistä rahoitusta leikataan samalla kun tuottajien ympäristö- ja ilmastovelvoitteita lisätään.
- Kasvinsuojeluaineiden ja teollisten lannoitteiden käyttöä esitetään vähennettäväksi. Haasteena on jäsenmaiden vaihtelevat lähtötasot, mikä koskee myös eläinlääkkeiden käyttöä: Lähes nollasta on vaikea vähentää.
    - → Vesiensuojelussa hajakuormitus on haasteellista, koska aineet kiertävät luonnossa. Siksi Green dealin Saasteeton Eurooppa -osassa pitäisi puhua hyväksytyistä raja-arvoista nollapäästöisyyden sijaan. On huomatta, että kierrätysravinteisiin siirtyminen voi myös lisätä kuormitusta, mikäli niiden sisältämien ravinteiden kasveille käyttökelpoisuus ei ole vähintään väkilannoitteiden luokkaa.
    - → Jos kasvinsuojelussa siirrytään enenevässä määrin mekaanisiin menetelmiin, lisääntyvät ravinteiden kuormitusriskit sekä ilmaan että vesiin.
- Tutkimuksen ja eritysesti maaperätutkimuksen puute haastaa maatalouden ilmastotoimien vaikuttavuutta ja nettopäästöjen laskentaa. Tarvittavaa dataa on haasteellista luoda Green dealin aikataulussa.

Liisa Pietola, ympäristöjohtaja
Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto ry. liisa.pietola@mtk.fi